

DU BIST DIE RUH

Muziek waar
het hart van
gaat zingen

72

Schubert, Franz Peter (1797 – 1828), D965

Dietrich Fischer-Dieskau, bariton
Gerald Moore, piano

*Du bist die Ruh,
Der Friede mild,
Die Sehnsucht du
Und was sie stillt.*

*Jij bent de rust,
de vrede mild,
verlangen ook
en wat het stilt.*

*Ich weihe dir
Voll Lust und Schmerz
Zur Wohnung hier
Mein Aug und Herz.*

*Ik wijd aan jou,
gekweld, verward,
als woning nu
mijn oog en hart.*

*Kehr ein bei mir,
Und schließe du
Still hinter dir
Die Pforten zu.*

*Trek bij mij in
en doe heel licht
en zacht daarna
de deuren dicht.*

*Treib andern Schmerz
Aus dieser Brust!
Voll sei dies Herz
Von deiner Lust.*

*Jaag andere lust
weg uit mijn borst,
vul jij mijn hart,
Les jij mijn dorst!*

*Dies Augenzelt
Von deinem Glanz
Allein erhellt,
O füll es ganz!*

*Dit ogenpaar,
vervul 't geheel
met glans van jou,
jij, mijn juweel!*

De tekst is van Friedrich Ruckert (1788 - 1866), met als titel *Kerr ein bei mir!*, uit *Postiche Rossen*. De Nederlandse hertaling is van Lau Kanen.

Na de opwinding van het slot van *Der Hirt auf dem Felsen* heeft dit lied een totaal andere sfeer. Dit *Du bist die Ruh* is één van de beroemdste liederen ooit geschreven. Volgens kenners echter ook één van de moeilijkste om te zingen. Terwijl het toch zo eenvoudig hoort... Maar ja, hoe vaak is dat juist niet het probleem: in de klassieke muziek is eenvoudig vaak heel erg moeilijk. Vanwege dit fenomeen wil ik wat uitgebreider aandacht aan dit lied besteden. Ook omdat het inderdaad onvoorstelbaar mooi is.

Je hoeft geen groot virtuoos te zijn om dit lied te kunnen zingen. Integendeel, het vergt een grote stembeheersing om de klanken goed te kleuren en het ritmisch evenwicht te behouden.

Het lied is geschreven in een 3/8 maat, die meestal voor veel beweging

zorgt! Wie het lied echter hoort, hoort een bijna opzettelijk zich herhalende, bijna monotone melodie. Maar er is wel degelijk veel beweging in de piano-partij.

Het lijkt haast of de zanger een religieus lied zingt, een matra zegt, een litanie van geduld en nederigheid waarin langdurige liefde wordt bezongen.

In het zeven maten durende voorspel ontwikkelt de piano de melodie die als basis zal dienen voor de begeleiding van de zangstem. Het is van grote lichtheid, zware bassen ontbreken volledig, alles voltrekt zich op het middele deel van de piano. Dan zet de zanger in.

Het is opvallend dat het gedicht vijf verzen van vier regels kent, maar dat Schubert in de melodie er twee coupletten van acht regels van maakt en één couplet van vier regels dat hij herhaalt. Daardoor ontstaat een veel grotere melodische boog, wat nog versterkt wordt door de repeterende melodieën van de eerste twee regels. Er ontstaat een melodie die eigenlijk direct gekend wordt, je zingt 'm zo!

Als we de eerste twee (tekstueel dus vier) coupletten hebben gehoord, zijn we in niets voorbereid op de grote verandering die met het derde couplet (tekstueel: vijfde) gaat optreden. Bij de beginlettergrepen daarvan, *Dies Augen*, lijkt het er nog op dat alles zich zal herhalen. Maar alles is in één klap anders bij de lettergreep *Zelt*. De vocale lijn stijgt en maakt het de zanger moeilijker: steeds hoger en meer fortissimo! Er is een kreet van verrukking en verlangen in de woorden *Allein erhellt*. Het aanvankelijke introverte karakter van het lied is volledig verdwenen. Dan valt de stilte! Zo keren we met de woorden *O füll es ganz* terug naar de klankwereld van de eerste twee verzen. En vervolgens herhaalt Schubert het laatste vers om zo de balans te behouden: Hij maakt van Rückerts vijf strofes drie muzikale verzen.

Er zouden nog veel meer woorden gebruikt kunnen worden om alle bijzonderheden in de zang en het pianospel duidelijk te maken. Ik laat het hierbij. Ik luister in alle rust nog een keer naar dit prachtige liefdeslied.